

TIASSAD

Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi
The Journal of Turk & Islam World Social Studies

Yıl: 4, Sayı: 11, Haziran 2017, s. 169-186

Harun  G N 1

KATILIM BANKALARI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME: LİTERATÜR VE FİNANSAL DURUM İNCELEMESİ

 zet

Katılım bankacılığı, İslam dinine göre haram olarak kabul edilen faizli işlemler uygulanmaksızın bankacılık faaliyetlerinin gerçekleştirilmesini sağlamaktadır. Dolayısıyla katılım bankalarının ortaya çıkması, dini hassasiyeti olanlar açısından önemli bir ihtiya ın karşılanması anlamına gelmektedir. Literatür incelendiğinde katılım bankalarının geleneksel bankalarla birçok yönden karşılaştırıldığı görülmektedir. Bu karşılaştırmalarda performans ve k rluluk, dağıtılan kâr oranı ile geleneksel bankaların faiz oranı ve sunulan finansal araçlar başı çekmektedir. Ayrıca katılım bankalarına yöneltilen eleştiriler de azımsanmayacak düzeydedir. Dolayısıyla akademik çalışmalarda birçok yönden katılım bankalarının ele alındığı görülmektedir. Bu çalışmada, katılım bankalarına ilişkin literatür taraması yapılmış, bu kapsamda katılım bankalarının sunduğu hizmetler, tercih edilme sebepleri ve geleneksel bankalarla arasındaki ilişki incelenmiş, bu bankalara yöneltilen eleştiriler üzerinde durulmuş ve faaliyette bulunan katılım bankalarına ait finansal veriler değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Katılım Bankacılığı, K r Payı, İslam Dini

AN EVALUATION ON PARTICIPATION BANKS: REVIEW OF THE LITERATURE AND FINANCIAL SITUATION

Abstract

Participation banking provides for the realization of banking activities without any interest-bearing transactions, which are forbidden according to Islamic religion. Therefore, the emergence of participation banks has led to a significant need for those with religious sensitivities. When the literature is examined, it is seen that participation banks are compared to traditional banks in many ways. In these

¹  gr.G r., Mehmet Akif Ersoy  niversitesi., harunogunc@hotmail.com

comparisons, performance and profitability, the rate of profit distributed, the interest rates of traditional banks and the financial instruments offered are leading. Moreover, the criticisms directed towards the participation banks are quite extensive. Therefore, it appears that many academic banks have been involved in academic publications. In this study, the literature on participation banks was searched. In this context, the relationship between the services provided by the participation banks, the reasons for their preference and the relationship with the traditional banks was examined, the criticisms directed to these banks were emphasized and the financial data of the participation banks were evaluated.

Keywords: Participation Banking, Profit Share, Islamic Religion

1. GİRİŞ

Faizli işlemlerin gerçekleştirilmesi nedeniyle dini inançları gereği bankacılık sektöründen uzak duran, zorunlu olmadığı sürece bankalarda vadeli veya vadesiz mevduat bulundurmamaya istemeyen insanları da finansal sistemin içerisine dâhil etmek amacıyla oluşturulan katılım bankacılığı, günümüzde birçok kişinin ihtiyacına cevap vermektedir. Gerek bireysel gerekse kurumsal iş ve işlemlerde dini hassasiyetleri nedeniyle, özellikle geleneksel bankaların hiçbir imkânını kullanmayanlar için katılım bankaları, önemli bir sorunun çözümü haline gelmiştir. Bunun yanında yatırım yapmayı, işini büyütmeyi düşünen; ancak faizli işlem gerçekleştirmeyi istemeyen yatırımcıların da önünü açmıştır. Ancak her ne kadar faizli işlem gerçekleştirmeyip kâr payı üzerine kurulu bir sistem içerisinde faaliyetlerini sürdürüyor olsalar bile, katılım bankalarının geleneksel bankalardakine benzer birçok hizmeti sunuyor olması ve katılım hesaplarına verilen kâr oranlarının geleneksel bankaların faiz oranlarıyla yakın seyretmesi gibi konularda dikkat çekici eleştiriler aldığı görülmektedir.

İlk olarak 1984 yılında Albaraka Türk Katılım Bankası'nın faaliyete başlamasıyla birlikte, Türkiye'de bankacılık sistemi yeni bir boyut kazanmıştır (Unutkan, 2015: 59). Kredi olarak verilebilir fonların kaynağı konumundaki fon sahipleri, geleneksel bankalarda riski düşük yatırım araçları sayesinde fon fazlalıklarını değerlendirmektedirler (Altan ve Candoğan, 2014: 377). Dolayısıyla katılım bankaları sayesinde, dini hassasiyeti bulunan kesimin de finansal sistem içerisine girmesiyle birlikte daha büyük bir finansal havuzun oluştuğu söylenebilir.

Kuruluş gayesi açısından bakıldığında faizsiz yollardan para kazanmayı ve kazandırmayı ilke edinen katılım bankaları, yöneltilen eleştirilere karşı çeşitli iletişim kanallarını yaygın bir şekilde kullanmakta yetersiz kaldığı için müşterilerini bazen zor durumda bırakabiliyor. Örneğin, katılım bankasında vadeli katılım hesabı kullanan kişi, elde edilen kârın aslında faiz olduğunu iddia eden biri tarafından tenkit edilebiliyor veya katılım bankasından konut finansmanı sağlayan kişi, “dini duygularınızı sömüren bu bankalara neden faizli bankadaki oranlardan daha fazla ödeme yapıyorsunuz” şeklindeki olumsuz yorumlara maruz kalabiliyor.

Yukarıda sayılanlar da dâhil olmak üzere birçok konuda katılım bankalarının incelendiği görülmektedir. Bu çalışmada ise katılım bankalarını ele alan bazı akademik incelemelere ilişkin literatür taraması yapılmış, katılım bankalarının mevcut finansal durumlarına ilişkin bilgiler verilmiş ve bir değerlendirilmede bulunulmuştur.

2. Performans Değerlendirmeye İlişkin Çalışmalar

Katılım bankalarının incelendiği birçok çalışmada katılım bankaları ve geleneksel bankaların performans açısından değerlendirildiği görülmektedir. Söz konusu çalışmalardan bazıları aşağıda verilmiştir.

Doğan (2013), katılım bankaları ile geleneksel bankaların performansını karşılaştırdığı 2005-2011 yılları arasında kapsayan çalışmada, ilgili dönemde faaliyette bulunan 4 katılım bankası ve 4 geleneksel bankayı incelemiştir. Kârlılıkları açısından her iki tür banka arasında bir farklılık olmadığı; ancak likidite açısından geleneksel bankaların daha avantajlı konumda olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca geleneksel bankaların borç ödeme gücünün daha yüksek, riskliliğinin ise daha düşük olduğu sonucuna varılmıştır.

Yayar ve Baykara (2012), Topsis yöntemi ile katılım bankalarının 2005-2011 yılları arasındaki etkinliği ve verimliliği üzerine yaptıkları çalışmada, katılım bankacılığı enstrümanı olan “sukuk”un Türkiye’de uygulamaya başlanmasından sonraki durum ile uygulanmadan önceki durum incelendiğinde katılım bankalarının kendi içindeki etkinlik ve verimlilik sıralamasının değiştiğini gözlemişlerdir.

Gökalp (2014), 2007 yılında Amerika Birleşik Devletleri’nde başlayan ve etkileri 2008 yılında hissedilen krizden önceki ve sonraki dönemlerde katılım bankaları ile mevduat bankalarının kârlılığını karşılaştırmalı olarak incelediği çalışmada 29 ticari banka ve 4 katılım bankasını araştırmıştır. Katılım bankaları ve mevduat bankalarındaki kârlılığın kriz döneminden etkilenme düzeylerinin incelendiği çalışmada, katılım bankalarının krizden daha fazla etkilendiği belirlenmiştir. Mevduat bankalarının krizden daha az etkilenmelerinin sebebi olarak, kriz öncesi dönemde ticari bankaların sermaye/aktif oranı ile likidite oranının yüksek; toplam kredi/toplam aktif oranının ise düşük olması gösterilmiştir.

Özgür (2008), 2001-2005 yılları arasında elde edilen verilerle katılım bankalarının etkinliği ve verimliliğini incelediği çalışmada, 5 katılım bankasını ele almış ve Albaraka Türk Katılım Bankası’nın en istikrarlı etkinliğe sahip katılım bankası olduğunu ve ekonomik istikrar dönemlerinde diğer katılım bankalarının da etkinliğinin arttığını tespit etmiştir.

Gümüş ve Nalbantoğlu (2015), bankacılık sektörü içerisinde 2002-2013 yıllarını kapsayan karşılaştırmalı performans analizi çalışmasında, 25 geleneksel banka ve 4 katılım bankasını incelemişlerdir. Elde edilen sonuçlara göre faizli bankaların daha güçlü sermaye yapısına sahip oldukları; ancak daha iyi bir konuma ulaşma açısından özel bankaların ilk sırayı alırken sonrasında kamu bankaları ve hemen arkasından katılım bankalarının geldiği görülmektedir. Yabancı sermayeli bankaların takip oranlarındaki yükseklik nedeniyle kârlılıklarının olumsuz etkilendiği belirlenmiştir. Likidite oranları açısından ise kamu ve yabancı bankalar daha iyi bir performans sergilerken piyasa riskine duyarlılık açısından katılım bankaları ve yabancı bankaların daha başarılı olduğu görülmektedir.

Esmer ve Bağcı (2016), katılım bankalarının finansal performansını analiz ettikleri çalışmada Topsis metodunu kullanarak 2005-2014 yılları arasında incelemişlerdir. Elde edilen sonuçlara göre katılım bankaları finansal performanslarına göre sıralanmış ve genel bir değerlendirmede bulunulmuştur.

Dinç (2017), bağımsız değişken olarak cari hesapların toplam katılım fonlarına olan oranını ilk defa kullandığı çalışmada, katılım bankalarının performans bileşenlerinden olan özel cari hesapların rolünü incelemiştir.

Ayrıçay vd. (2015), 2006-2011 yılları arasında mevduat ve katılım bankalarının finansal performanslarını karşılaştırmışlar ve bu süreçte kârlılık oranları, gelir-gider oranları, likidite oranları, risk ve sermaye oranları ile verimlilik oranları kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre katılım bankalarının daha iyi likidite oranlarına sahip olduğu; ayrıca risk ve sermaye yeterliliği açısından daha az riskli durumda bulunduğu belirlenmiştir. Ancak kârlılık oranları ilk yıllarda katılım bankaları lehine gerçekleşirken ilerleyen dönemlerde mevduat bankalarının daha kârlı bir seyir izlediği görülmüştür.

Toraman vd. (2015a), mevduat ve katılım bankalarının 2006-2014 yıllarında ortaya koyduğu performansı karşılaştırmak amacıyla gerçekleştirdikleri çalışmada, toplam aktif ve likit aktif büyüklükleri ile sermaye yeterliliği açısından mevduat bankalarının daha iyi durumda olduğunu belirlemişlerdir. Bunun yanında banka kârlılığının operasyonel etkinlik ve sermaye yeterliliği ile pozitif yönlü ilişkisi tespit edilirken takipteki kredilerin toplam kredilere oranı ile negatif yönlü ilişkisinin olduğu görülmüştür.

Pehlivan (2016), katılım bankalarının bankacılık sektörü içerisindeki önemini irdelediği çalışmada, 2006-2014 yılları arasında bankaların sektör içerisindeki durumu, aktif toplamı, toplanan ve kullanılan fonlar gibi çeşitli büyüklük ölçütleri ile kârlılık oranları, gelir-gider oranları ve sermaye yeterlilik oranlarını kullanarak katılım bankaları ile mevduat bankalarını karşılaştırmıştır.

Altan ve Candoğan (2014), bankaların finansal performanslarının değerlendirilmesinde Gri İlişki Analizi yöntemini kullanarak katılım bankalarında performans ölçümünü gerçekleştirmişler ve bulunan sonuçları geleneksel yöntem sonuçlarıyla karşılaştırmışlardır. Bu kapsamda, Gri İlişki Analizi sonuçları ile geleneksel yöntem sonuçları oldukça farklı sonuçlar vermiştir. Örneğin geleneksel yöntemde performans sıralamasında birinci olan bankanın Gri İlişki Analizinde üçüncü sırada olduğu görülmüştür.

Yukarıdaki çalışmalardan elde edilen bilgilere göre katılım bankaları ile geleneksel bankaların kârlılık, etkinlik ve verimlilik oranları yakın seyretmekteyken sermaye yeterliliğinin geleneksel bankalarda daha iyi durumda olduğu görülmektedir. Ayrıca kriz döneminin olumsuz koşullarından katılım bankalarının daha fazla etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanında, likidite açısından aynı dönemi içeren iki çalışmadan birinde geleneksel bankaların daha avantajlı olduğu tespit edilirken diğerinde katılım bankaları öne çıkmıştır.

3. Katılım Bankaları ile Geleneksel Bankaların Benzerlik ve Farklılığına İlişkin Çalışmalar

Katılım bankaları, her ne kadar sundukları hizmetler açısından geleneksel bankalara benziyor olsa da hizmetin sunum şekli veya sonuçları açısından bazı farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Söz konusu benzerlik ve farklılıklara ilişkin çalışmalardan bazıları aşağıda verilmiştir.

Parlakkaya ve Çürük (2011), katılım bankaları ile geleneksel bankaların sınıflandırılmasında finansal oranların kullanımına yönelik gerçekleştirdikleri çalışmada, 24 geleneksel banka ve 4 katılım bankasını incelemiştir. Elde edilen sonuçlara göre kârlılık ve

likidite oranlarına bakılarak iki grup arasında ayırım yapılabileceği görülmüştür. Bunların dışındaki oranlarda ise iki banka türü arasında benzer sonuçlar ortaya çıkmıştır.

Burçhan ve Kaya (2013), katılım bankalarının geleneksel bankalardan ne gibi farklılıkları bulunduğunu ortaya koymayı amaçladıkları çalışmada, 2005-2012 döneminde Türkiye'deki mevduat bankaları ile katılım bankalarının verilerini inceleyerek etkinlik ve kârlılık açısından bir farklılık olmadığını ortaya koymuşlardır.

Unutkan (2015), katılım bankalarından sağlanan kredilerin TMS ve TFRS kapsamında değerlendirilmesine yönelik çalışmada geleneksel bankaların faizli işlemleri ile katılım bankalarının kâr payı karşılığı kredi işlemlerinin muhasebe ve mali mevzuat açısından bir farklılık doğurmadığını ortaya koymuştur.

Sümer ve Onan (2015), katılım bankacılığının doğuşu, Türkiye'deki gelişim süreci ve geleneksel bankacılık sisteminden farklılıklarını ele aldıkları çalışmada, katılım bankacılığı sistemin avantajlarına ve eksikliklerine de yer vermişlerdir.

Özulucan ve Deran (2009), katılım bankacılığı ile geleneksel bankacılık hizmetlerini hem muhasebe uygulamaları hem de diğer konular açısından karşılaştırdıkları çalışmada, katılım bankalarının çalışma prensipleri ve amaçlarını açıklarken ekonomiye katkıları üzerinde de durmuşlardır. Bunun yanında katılım bankalarının ülke ekonomisine daha fazla katkıda bulunabilmesi için hayata geçirilmesi gereken uygulamalardan da bahsedilmiştir.

Kalaycı (2013), katılım bankacılığının dünyada ve Türkiye'deki gelişimi, ortaya çıkmasındaki nedenler ve geleneksel bankacılık ile karşılaştırılmasını da içeren çalışmada faiz ile kârı karşılaştırarak genel bir değerlendirmede bulunmuştur.

Avcı ve Aktaş (2015), katılım bankalarının kâr payı oranları ile geleneksel bankaların faiz oranlarının birbirine yakın olmasının nedenlerini inceledikleri çalışmada, 2010-2014 dönemini kapsayan verileri kullanarak trend analizi yönteminden faydalanmışlardır. Elde edilen sonuçlara göre bankacılık hizmetlerinden olan "kâr ve zarara ortak olmak" yerine "peşin al vadeli sat" şeklindeki uygulamanın geniş ölçüde kullanılması nedeniyle geleneksel bankaların verdiği faize yakın bir kârın ortaya çıktığı belirlenmiştir.

Ata vd. (2016), katılım bankalarının kâr payı oranları ile geleneksel bankaların mevduat faiz oranları arasında nedensel bir ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla gerçekleştirdikleri çalışmada, 2004-2014 yılları arasındaki verileri kullanmışlardır. Elde edilen sonuçlara göre, 6 ay vadeli oranlar haricinde eşbütünleşme ve 12 ay vadeli oranlarda çift yönlü nedensellik ilişkisinin bulunduğu tespit edilmiştir.

4. Katılım Bankalarına Yöneltilen Eleştiriler

Katılım bankaları, sunulan hizmetlerin benzerliği ve verilen kâr oranının mevduat faiz oranıyla yakın düzeyde olması gibi nedenlerle, geleneksel bankalardan herhangi bir farkının olmadığı eleştirilerine maruz kalmaktadır. Buna ilişkin çalışmalardan bazıları aşağıda verilmiştir.

Terzi (2013), katılım bankacılığı sisteminin gerçekten de faizsiz bir şekilde işleyip işlemediğine ilişkin tartışmalardan yola çıkarak gerçekleştirdiği çalışmada, katılım bankalarına yöneltilen eleştirileri ve bu eleştirilere katılım bankalarının verdiği cevapları ayrıntılı bir şekilde sunmuştur.

Çelik (2015), katılım bankalarının mevcut durumu ve geleceğine ilişkin gerçekleştirdiği çalışmada, dini uzmanların katılım bankalarına ilişkin değerlendirmelerindeki farklılık, kapitalist ihtisasa sahip bilim adamlarının bu bankaları yine kapitalist açıyla değerlendirmeleri, fon arz ve talep edenlerin ceplerine girecek ve ceplerinden çıkacak parayı hesaba katması gibi nedenlerle müşterilerin geleneksel bankalara yöneldiği üzerinde durmuştur. Ancak dünyadaki gelişmeler dikkate alındığında katılım bankalarına olan ihtiyacın daha da artacağı belirtilmiş ve bu kapsamda, sık sorulan soruların cevaplanmasına yönelik olarak açıklayıcı broşürler ve diğer tanıtıcı çalışmalarla müşterilerin aydınlatılmasının gerektiği belirtilmiştir.

Toraman vd. (2015b), katılım bankalarına yönelik müşteri algısını ele aldıkları çalışmada, Gaziantep ilindeki hane halkına anket uygulamışlardır. Elde edilen sonuçlara göre, katılım bankasıyla çalışmayı düşünmeyenlerin büyük çoğunluğunun bu bankalar hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığı, söz konusu bankaların reklamının yetersiz miktarda ve bu bankalara ulaşılabilirliğin düşük seviyede olduğu belirlenmiştir.

Çelik (2016), katılım bankalarının denetlenmesiyle ilgili eksiklikleri ele aldığı çalışmada, bu bankalarda İslami açıdan kredi kullanılamayacak faaliyetlerin belirlenmemesi ve ülkesel bazda bir temsilciliğinin bulunmaması gibi eksikliklerin olduğunu; dolayısıyla kesin olarak belirlenmiş kuralları olmayan bir sistem içerisinde gerek çalışanların, gerekse müşterilerin tam olarak faizsiz işlem yapıldığına ilişkin şüphelerinin bulunduğunu tespit etmiştir.

Bektur ve Kırman (2016), 2005-2016 yılları arasındaki aylık serileri kullanarak katılım bankalarının kârlarını İslami kâr teorisi açısından inceledikleri çalışmada, geleneksel bankalar ile katılım bankalarının faaliyetlerindeki benzerlik ve kârlılığındaki sürekliliğin sorgulanması gerektiği üzerinde durmuşlardır.

Bunun yanında katılım bankacılığı sisteminin aşağıda sıralandığı gibi birtakım eksikliklerinin bulunduğu da görülmektedir (Sümer ve Onan, 2015: 306).

- Faiz gibi kesin bir gelir kaynağı olmayıp değişkenlik gösteren kârdan dolayı az da olsa bir belirsizlik hâkimdir.
- Katılım bankalarının sunduğu hizmetlerin geri dönüşleri genelde uzun vadeyi kapsadığı için kâr oranları, geleneksel bankaların verdiği faizden daha düşük kalabilmektedir.
- Geleneksel bankalarda BCH (Borçlu Cari Hesap) kredi sayesinde, verilen limitler dâhilinde müşteri gerektiğinde istediği miktarda kredi kullanır ve istediği tutarda ödeme yapar, yani bir esneklik söz konusudur; ancak katılım bankalarında böyle bir esneklik bulunmayıp ödeme vadesi ve tutarı değişmez.
- Faturasız gerçekleşen mal ve hizmet alımlarının finansmanı, katılım bankalarından sağlanamamaktadır.

5. Katılım Bankalarının Tercih Edilme Sebepleri

Katılım bankaları genel olarak faizsiz işlemleri nedeniyle tercih ediliyor olabilir; ancak faiz kaygısı taşımayan müşterilerin de farklı sebeplerle bu bankalara yöneldikleri görülmektedir. Bu kapsamda yapılan çalışmalardan bazıları aşağıda verilmiştir.

Özsoy vd. (2013), Türkiye’de katılım bankalarının tercih edilme sebeplerini inceledikleri çalışmada, Bolu ilindeki katılım bankalarının müşterilerini ana kütle olarak belirlemişlerdir. Elde edilen sonuçlara göre en fazla tercih sebepleri sırasıyla hizmet/ürün kalitesi, imaj ve güven,

Katılım Bankaları Üzerine Bir Değerlendirme: Literatür Ve Finansal Durum İncelemesi

personel kalitesi ve dini/çevresel motivasyonlar olarak tespit edilmiştir. Dolayısıyla dini kaygıların, ilk sıradaki tercih sebebi olmadığı belirlenmiştir.

Yıldırım ve Cakar (2016), katılım bankacılığı kullanımını etkileyen faktörlere yönelik olarak yaptıkları araştırmada, çeşitli üniversitelerdeki akademik personele anket yoluyla ulaşımlar ve İslami Finans Kabul Modeli adında bir model geliştirerek anket katılımcılarına uygulamışlardır. Elde edilen sonuçlara göre “hizmet kalitesi” en üst düzeyde beklentiyi oluştururken “dini hassasiyet”in katılım bankacılığı kullanımını üzerine çok az etkisinin olduğu belirlenmiştir.

Ergeç vd. (2014), katılım bankalarının tercih edilme nedenlerini ortaya koymak ve mevduat bankalarının da katılım bankacılığı faaliyetini icra etmeleri halinde ortaya çıkabilecek durumu tespit etmek amacıyla gerçekleştirdikleri çalışmada, Eskişehir ilindeki katılım bankası müşterilerini ele almışlardır. Elde edilen sonuçlara göre geleneksel bankaların, katılım bankacılığı hizmetlerini sunması durumunda anlamlı düzeyde bir talebin ortaya çıkacağı belirlenmiştir.

Katılım bankaları birçok kişi tarafından biliniyor olsa bile daha fazla tercih edilir hale gelmesi için bazı tanıtıcı ve bilgilendirici çalışmaların yapılması gerektiği görülmektedir. Bu kapsamda uygulanabilecek faaliyetler aşağıdaki gibi sıralanabilir (Çelik, 2015: 94):

- Şubelerde bilgilendirme servisinin oluşturulması ve bazı personelin mevcut işinin yanında, ihtiyaç duyulduğunda, bu serviste katılım bankacılığı konusunda danışma hizmeti sunması sağlanmalıdır.

- Katılım bankacılığı konusunda sık sorulan sorular, dini kaynaklar esas alınarak cevaplandırılmalı ve bu cevaplar, broşürler yoluyla dağıtılmalıdır.

- Dini toplulukların katılım bankalarının sunduğu hizmetlere mesafeli davranmaları nedeniyle bu topluluklar aydınlatılmalıdır.

- Geleneksel bankalarla aralarındaki farklar net bir şekilde ortaya koyulmalı ve bu konu sürekli olarak gündemde tutulmalıdır.

6. Katılım Bankacılığı Sisteminde Kullanılan Finansal Enstrümanlar

Katılım bankacılığı sistemi içerisinde gerçekleştirilen işlemlerin İslami kurallara uygun bir yapıya sahip olması gerekmektedir. Dolayısıyla katılım bankalarındaki işlemler, geleneksel bankacılık ve finans işlemlerinden bazı farklılıklar içermektedir. Söz konusu finansal araçlar ve bankacılık işlemlerine ilişkin bazı çalışmalar aşağıda verilmiştir.

Döndüren (2008), Osmanlı Devleti dönemindeki faizsiz kredi uygulamalarıyla günümüzdeki uygulamayı karşılaştırmalı olarak incelediği çalışmada, alacağın ipotekle güvence altına alınmasının Osmanlı döneminde de uygulandığını belirtmiştir. Ayrıca İslam fihindeki mudaraba yönteminin benzeri olan risk sermayesinin uygulanarak, riski ve getirisi yüksek yatırımlara finansman sağlandığı görülmektedir.

Ulusan (2015), kira sertifikası ihracı yoluyla finansman sağlama işleminin ilk defa katılım bankaları tarafından uygulanması ve günümüzde de en çok katılım bankaları tarafından uygulanıyor olması nedeniyle, kira sertifikası uygulamalarının vergisel boyutu ve

muhasebeleştirilmesi üzerine yaptığı çalışmada, katılım bankası üzerinden örnek vererek konuya açıklık getirmiştir.

Altın ve Caba (2016), Borsa İstanbul'da işlem gören, katılım bankacılığı ilkelerine göre düzenlenen katılım endekslerinin performansını değerlendirdikleri çalışmada, araştırmaya konu edilen endekslerden çoğunun (33 endeksten 25'i), piyasanın üzerinde bir getiri sağladığını belirlemişlerdir. Ayrıca, normal üstü getiri sağlanamayacağını iddia eden Etkin Piyasa Hipotezinin karşısında duran bir sonuç elde edilmiştir.

Özcan ve Elitaş (2015), uluslararası piyasalarda işlem gören bir finansman aracı olan, faizsiz tahvil olarak da ifade edilen sukukun işleyişini, vergilendirilmesi ve muhasebeleştirilmesi işlemlerini ele aldıkları çalışmada, ülkelere göre sukuk ihracının durumunu ortaya koyarken, İslami ülkelerin yanında Amerika, İngiltere, Almanya gibi ülkeler tarafından da sukuk ihraç edildiği üzerinde durmuşlardır.

Özeroğlu (2014), sukukun Türkiye'de uygulanabilirliğini incelediği araştırmada, ülkemize sağlayacağı katma değeri dikkate alarak alt yapı hazırlığı, piyasa oyuncuları ve diğer hususlar üzerinde durmuştur. Bu kapsamda öncelikle sukukun Türkiye'de ve dünyadaki durumu ve çeşitleri açıklanarak ülkemizdeki mevcut durum üzerinden geleceğe dair beklentiler dile getirilmiştir.

Aras ve Öztürk (2011), katılım bankalarının kullanıma sunduğu yatırım fonlarının reel ekonomiye katkılarını değerlendirdikleri çalışmada, katılım bankalarının Türkiye ekonomisine katkıları, kullandığı fonların yapısı ve miktarına ilişkin bilgiler de vermişlerdir; ancak katılım bankalarının reel kesime henüz beklenen katkıyı sağlayamadığı üzerinde durmuşlardır.

Altıntaş (2016), İslami hassasiyeti bulunan müşterilerin sigorta gereksinimlerinin karşılanması amacıyla, katılım bankaları tarafından tekafül sigorta sisteminin Türkiye'de uygulanabilirliğini incelediği çalışmada, geleneksel sigorta işlemleriyle karşılaştırmalar yapmış, uygulama aşamasında alınması gereken tedbirleri ve yapılması gereken düzenlemeleri belirtmiştir.

Yıldırım (2014), İslami sigortacılık sistemi tekafülün Türkiye'de uygulanabilirliği üzerine gerçekleştirdiği çalışmada, öncelikle sistemi ve dünyadaki uygulamaları açıklamış, son olarak Türkiye'de uygulamanın yaygınlaşacağı; ancak İslami esaslara göre bir denetim mekanizmasının eksikliği üzerinde durmuştur.

Dinç (2016a), katılım fonunun hukuki niteliği üzerine gerçekleştirdiği çalışmada İslam fikhî açısından mevduatların işleyişi üzerine değerlendirmelerde bulunmuş, kanunlarda katılım fonlarına ilişkin düzenlemeler yapılması gerektiğini belirtmiştir.

Yardımcıoğlu vd. (2014), özellikli varlık yatırımlarının finansmanında murabaha kredisi kullanımına ilişkin gerçekleştirdikleri çalışmada, bu krediye ait kâr payı ödemelerinin TMS-23'e göre nasıl muhasebeleştirileceği üzerinde durmuşlardır.

Yukarıda bahsi geçen ve faizsiz tahvil ve bono olarak da ifade edilen sukuk (Özcan ve Elitaş, 2015: 560), İslami kurallara uyumlu bir şekilde finansal piyasalardan kaynak sağlanmasına imkan tanıyan bir finansal araçtır (Sümer ve Onan, 2015: 303). Tekafül sigorta sistemi ise sistem içerisindeki üyelerin yardımlaşmasını esas almakta ve mağdur olan tarafın zararının tazmin edilmesini diğer üyeler tarafından sağlamaktadır (Altıntaş, 2016: 117). Bunların yanında mudaraba sistemi, sermayenin banka tarafından, emeğin ise iş sahibi

tarafından koyulduğu bir ortaklık sistemidir ve fon sağlayan kuruluş, sözleşmede belirtilen oranda işletmenin kârına ve zararına ortak olmaktadır. Murabaha ise, hammadde, makine, bina gibi varlıklara ihtiyacı olanlar için katılım bankasının bunları peşin olarak alıp taksitle sattığı sistemdir (Bayındır, 2007: 24-25).

7. Katılım Bankalarında Müşteri ve Çalışan Memnuniyeti

Katılım bankaları her ne kadar İslami gereksinimlerle kurulmuş olsa da müşterilerin tamamının dini kaygılarla katılım bankalarına yöneldikleri söylenemez. Ayrıca, küçük yerleşim yerlerinde sayısı az olabilir; ancak büyük kentlerde birden fazla katılım bankasının bulunduğu görülmektedir. Dolayısıyla müşterilerin dini kaygı taşıyın veya taşımasın, alternatif bir bankayı tercih etmesinin önüne geçilebilmesi için müşteri memnuniyeti önemli bir konumda bulunmaktadır. Bunun yanında, banka personelinin memnuniyet düzeyi de müşteri memnuniyetini etkileyen bir unsur olarak karşımıza çıkabilmektedir. Bu kapsamda gerçekleştirilen bazı çalışmalar aşağıda verilmiştir.

Kaya ve Zaim (2015), İslami değerlerin çalışan memnuniyetine etkisini araştırdıkları çalışmada bir katılım bankasındaki 300 personele ulaşımlardır. Elde edilen sonuçlara göre insana verilen değer ve inanç açısından İslami değerlerin kurumsal memnuniyet ve sosyal ilişki memnuniyeti üzerine etkilerinin olduğu belirlenmiştir.

Gümüş (2014), katılım bankalarında ilişkisel pazarlama uygulamalarının müşteri sadakati üzerindeki etkisini belirlemeyi amaçladığı çalışmayı, bir katılım bankasının müşterilerine anket uygulayarak gerçekleştirmiştir. Çalışma sonucunda elde edilen bilgilere göre bankanın müşterileri, ilişkisel pazarlama uygulamalarını olumlu bir şekilde değerlendirmektedir. Ayrıca müşterilerin bankaya yüksek düzeyde sadakati bulunmaktadır. Dolayısıyla ilişkisel pazarlama uygulamalarının müşteri sadakatini artırılmasında oldukça etkili olduğu belirlenmiştir.

Yücel ve Atlı (2014), katılım bankalarında elektronik pazarlama uygulamalarının belirlenmesine yönelik müşterilerin bakış açılarını değerlendirdikleri çalışmada, Elazığ ilindeki 4 katılım bankasını ele almışlardır. Elde edilen sonuçlara göre müşterilerin bu bankalarla çalışmasının temel nedeninin, faizsiz bankacılık işlemlerini gerçekleştirmek olduğu belirlenmiştir. Bunun yanında, müşterilerin iletişim kanalı seçiminde elektronik pazarlama karması elemanlarının etkili olmadığı, çoğunlukla iletişim kanalı müşterilerin kendi fiziksel durumu ve davranışları ile ilişkilendirdiği tespit edilmiştir.

Demir ve Atlı (2014), katılım bankası müşterilerinin internet bankacılığı hizmetlerini kullanma düzeyleri üzerine gerçekleştirdikleri çalışmada, Elazığ ilindeki katılım bankalarının müşterilerini araştırma konusu yapmışlardır. Elde edilen sonuçlara göre katılım bankalarının internet bankacılığı konusunda güvenli bir yapıya sahip olduğu, 7/24 hizmet anlayışının müşteri memnuniyeti ve bankanın hizmet maliyeti açısından olumlu sonuçlar doğurduğu ortaya koyulmuştur.

Bilir ve Özgen (2010), katılım bankalarında müşteri memnuniyetinin belirlenmesine yönelik Hatay ilinde gerçekleştirdikleri çalışmada, katılım bankalarının dikkat etmesi gereken hususlardan bahsederken müşteri memnuniyetine yönelik bazı önerilerde bulunmuşlardır.

8. Katılım Bankalarına İlişkin Diğer Konular Üzerine Yapılan Çalışmalar

Katılım bankalarının geleneksel bankalarla karşılaştırılmasına yönelik olarak performans ölçümü, geleneksel bankalarla benzerlikleri ve farklılıkları, katılım bankalarına yöneltilen eleştiriler ve bu bankaların tercih edilme sebepleri, katılım bankacılığı sistemi içerisinde kullanılan finansal araçlar ile çalışan ve müşteri memnuniyetine ilişkin bazı çalışmalar yukarıda sunulmuştur. Bu bölümde ise, yukarıda bahsi geçen araştırmalar kapsamında olmayan diğer çalışmalar üzerinde durulmuştur.

Bakan vd. (2014), İstanbul Anadolu yakasında katılım bankası açılması için uygun olan ilçelerin belirlenmesi üzerine yaptıkları çalışmada, ilçelerin nüfusu, seçmen dağılımı, mevduat durumu ve banka sayısı gibi kriterleri de dikkate alarak 14 ilçeyi incelemişlerdir. Elde edilen sonuçlara göre ilçelerin sosyo-ekonomik gelişmişliği, gelişme potansiyeli, kredi ve mevduat rakamlarının yüksekliği gibi nedenlerle Kadıköy, Ümraniye ve Üsküdar'da katılım bankası şubesi açılmasının uygun olduğu belirlenmiştir.

Güney (2015), finansal işlemlerde İslami ilke ve kurallara uygun hareket edilmesini gerektiren şer'i yönetim uygulamalarını değerlendirdiği çalışmada, İslami finans kurumlarının faaliyetlerinde İslam'a uygunluğu gözetleme ve denetleme amacıyla oluşturulan şer'i danışma kuruluna geniş ölçüde yer vermiştir. Çalışmada son olarak, Türkiye'deki uygulamalara yön vermesi amacıyla bazı tespitlerde bulunulmuş ve öneriler sunulmuştur.

Dinç (2016b), yönetim kuruluna bağlı olan; ancak aldığı kararlar nedeniyle sorumlu olmayan danışma kurullarının Türkiye'de hukuki bir nitelik kazanmasına ilişkin olarak çalışma yapmıştır. Bu kapsamda öncelikle dünyadaki uygulamalar üzerinde durulmuş, Türkiye'deki katılım bankalarının danışma kurulları hakkında bilgi verilmiş ve son olarak yapılması gerekenler ayrıntılı olarak ifade edilmiştir.

Apak ve Açıkgöz (2011), katılım bankacılığının Türkiye'deki bankacılık sektörü içerisindeki durumunu inceledikleri çalışmada, 2005-2010 yılları arasında katılım bankalarının sektör içindeki payı ile finansal istikrara katkısını incelemişlerdir. Bu kapsamda aktif gelişimi, özkaynak gelişimi, kârlılığı, sermaye yeterliliği gibi konularda bazı tespitler ve değerlendirmelerde bulunulmuştur.

9. Katılım Bankalarının Mevcut Durumu

Katılım bankalarının günümüzdeki durumuna bakıldığında 5 katılım bankasının faaliyet gösterdiği görülmektedir. Bu kapsamda öncelikle bu bankalara ait net dönem kârları aşağıda verilmiştir; ancak Vakıf Katılım Bankasının 2016 IV. Döneme ait finansal bilgileri henüz yayınlanmadığı için sadece 2015 yılına ait veriler kullanılmıştır.

Katılım Bankaları Üzerine Bir Değerlendirme: Literatür Ve Finansal Durum İncelemesi

Tablo1: Katılım Bankalarının 2015-2016 Dönemlerine Ait Bilgiler

Katılım Bankasının (KB) Adı	Kuruluş Yılı	Net Dönem Karı/Zararı			Kar Payı Gelirleri		
		2015 Yılı (Bin TL)	2016 Yılı (Bin TL)	% Değişim	2015 Yılı (Bin TL)	2016 Yılı (Bin TL)	% Değişim
Albaraka Türk KB	1984	302.863	217.609	-28	1.935.159	2.218.804	15
Kuveyt Türk KB	1989	444.681	541.966	22	2.564.838	3.110.435	21
Türkiye Finans KB	2005	261.076	296.243	13	2.780.246	2.981.301	7
Vakıf KB	2015	52.680	----	---	10.068	----	---
Ziraat KB	2015	-11.982	30.673	355	86.425	390.742	352

Kaynak: <http://www.tkbb.org.tr> ve <https://www.kap.org.tr>.

Tablo 1 incelendiğinde Albaraka Türk Katılım Bankasının 2015 yılına göre 2016 yılında kâr payı gelirleri %15 artarken net dönem kârının %28 azaldığı görülmektedir. Kuveyt Türk Katılım Bankası'nda kâr payı geliri %21 artarken net dönem kârı %22 artış göstermiştir. Türkiye Finans Katılım Bankası kâr payı gelirlerini %7 artırırken dönem net kârını %13 artırmıştır. Ziraat Katılım Bankası'nda dönem net kârının %355, kâr payı gelirlerinin ise %352 artış göstermesi, bu bankanın 2015 yılında kurulmuş olmasından ve ilk yılın dönem zararıyla sonuçlanmasından kaynaklanmaktadır.

Tablo 2'de ise toplam aktifler, toplanan fonlar, dönem net kârı/zararı ve şube sayısı bir arada verilmiştir; ancak faaliyetteki beş katılım bankasının daha sağlıklı bir şekilde karşılaştırılabilmesi için tümünün bilgilerine ulaşılması gerekmektedir. Dolayısıyla 2016 II. Dönem bilgileri kullanılmıştır; çünkü Vakıf Katılım Bankası'nın son finansal bilgilerine, bu dönemde ulaşılabilmektedir.

Tablo 2: Katılım Bankalarının 2016 II. Dönemine Ait Bazı Bilgiler

Katılım Bankasının (KB) Adı	Toplam Aktifler		Toplam Toplanan Fonlar		Dönem Net Karı/Zararı		Şube Sayısı	
	Tutar (Bin TL)	%	Tutar (Bin TL)	%	Tutar (Bin TL)	%	Adet	%
Albaraka Türk KB	29.363.727	24,4	19.766.601	26,5	128.550	22,7	213	22,0
Kuveyt Türk KB	44.108.563	36,7	28.866.439	38,7	256.409	45,3	388	40,1
Türkiye Finans KB	40.355.160	33,6	22.604.937	30,4	175.920	31,1	286	29,6
Vakıf KB	1.554.402	1,3	543.626	0,7	2.701	0,5	32	3,3
Ziraat KB	4.850.847	4,0	2.752.983	3,7	2.469	0,4	48	5,0
TOPLAM	120.232.699	100	74.534.586	100	566.049	100	967	100

Kaynak: <http://www.tkbb.org.tr>.

Tablo 2 incelendiğinde 2016 yılı II. dönemde beş katılım bankası içerisinde %36,7 oranla Kuveyt Türk Katılım Bankasının en fazla aktif toplama ve %38,7 oranla en fazla fon toplamına, %45,3 oranla en fazla dönem net kârına ulaştığı ve %40,1 oranla en fazla şubeye sahip katılım

bankası olduğu görülmektedir. İkinci sırayı ise her kategoride Türkiye Finans Katılım Bankası almıştır.

Katılım bankalarının yıllar itibariyle nasıl bir seyir izlediğiyle ilgili olarak 2007-2016 yılları arasındaki mali tablolar incelenmiş, katılım bankaları tarafından toplanan fonlar ve net dönem kârlarındaki artış ve azalışlar aşağıdaki tablolarda ortaya koyulmuştur; ancak Ziraat Katılım Bankası ve Vakıf Katılım Bankası 2015 yılında kurulduğu için inceleme kapsamına dâhil edilmemiştir. Bu açıklamalar ışığında öncelikle üç katılım bankasının 2007-2016 yıllarına ait toplanan fonları ve net dönem kârları Tablo 3'te ve Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 3: Katılım Bankalarının 2007-2011 Yıllarında Toplanan Fonları ve Net Dönem Kârları

Katılım Bankasının (KB) Adı	Veri Türü	2007	2008	2009	2010	2011
		(Bin TL)	(Bin TL)	(Bin TL)	(Bin TL)	(Bin TL)
Albaraka Türk KB	Toplanan Fonlar	2.998.108	3.985.110	5.464.645	6.881.590	8.044.747
	Net Dönem Kârı	84.979	136.242	105.279	134.044	160.155
Kuveyt Türk KB	Toplanan Fonlar	2.928.308	4.069.372	5.358.257	7.381.473	9.918.327
	Net Dönem Kârı	74.123	104.086	127.133	159.648	195.042
Türkiye Finans KB	Toplanan Fonlar	4.318.905	5.312.548	6.882.490	8.397.896	9.509.165
	Net Dönem Kârı	146.943	160.633	171.388	205.529	231.587

Kaynak: <https://www.albaraka.com.tr>, <https://www.kuveytturk.com.tr> ve <https://www.turkiyefinans.com.tr>

Tablo 4: Katılım Bankalarının 2012-2016 Yıllarında Toplanan Fonları ve Net Dönem Kârları

Katılım Bankasının (KB) Adı	Veri Türü	2012	2013	2014	2015	2016
		(Bin TL)	(Bin TL)	(Bin TL)	(Bin TL)	(Bin TL)
Albaraka Türk KB	Toplanan Fonlar	9.225.018	12.526.212	16.643.218	20.346.178	23.155.134
	Net Dönem Kârı	191.835	241.409	252.631	302.863	217.609
Kuveyt Türk KB	Toplanan Fonlar	12.755.043	17.030.702	22.144.614	28.122.666	31.901.763
	Net Dönem Kârı	250.156	300.343	370.450	444.681	541.966
Türkiye Finans KB	Toplanan Fonlar	11.429.536	15.141.718	19.112.760	22.177.414	21.064.781
	Net Dönem Kârı	283.573	329.277	334.228	261.076	296.243

Kaynak: <https://www.albaraka.com.tr>, <https://www.kuveytturk.com.tr> ve <https://www.turkiyefinans.com.tr>

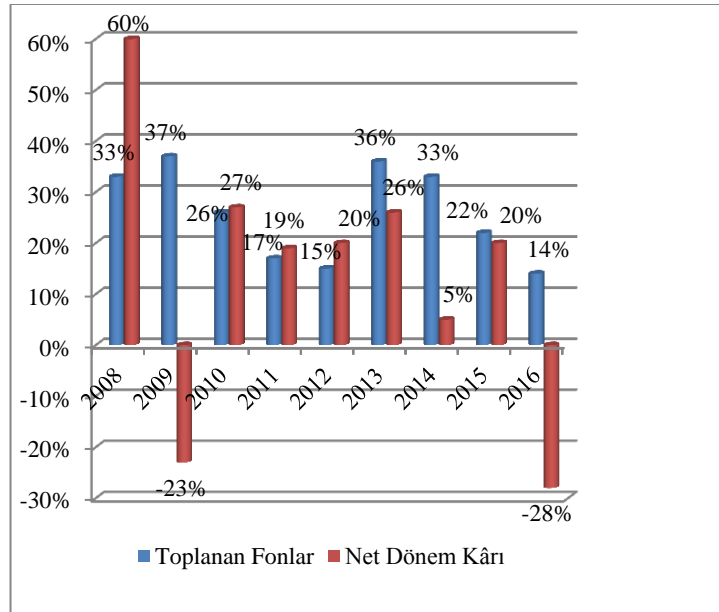
Tablo 3 ve Tablo 4'teki veriler ışığında, 2008 yılından itibaren her bir döneme ait toplanan fonlar ve net dönem kârları, bir önceki dönem ile oranlanarak 2008-2016 arasında yıldan yıla ortaya çıkan artış ve azalışlar hesaplanmış ve Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5: Katılım Bankalarının 2008-2016 Yılları Arasında Toplanan Fonları ve Net Dönem Kârlarının Bir Önceki Yıl ile Karşılaştırılması

Katılım Bankasının Adı	Veri Türü	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Albaraka Türk KB	Toplanan Fonlar	0,33	0,37	0,26	0,17	0,15	0,36	0,33	0,22	0,14
	Net Dönem Kârı	0,60	-0,23	0,27	0,19	0,20	0,26	0,05	0,20	-0,28
Kuveyt Türk KB	Toplanan Fonlar	0,39	0,32	0,38	0,34	0,29	0,34	0,30	0,27	0,13
	Net Dönem Kârı	0,40	0,22	0,26	0,22	0,28	0,20	0,23	0,20	0,22
Türkiye Finans KB	Toplanan Fonlar	0,23	0,30	0,22	0,13	0,20	0,32	0,26	0,16	-0,05
	Net Dönem Kârı	0,09	0,07	0,20	0,13	0,22	0,16	0,02	-0,22	0,13

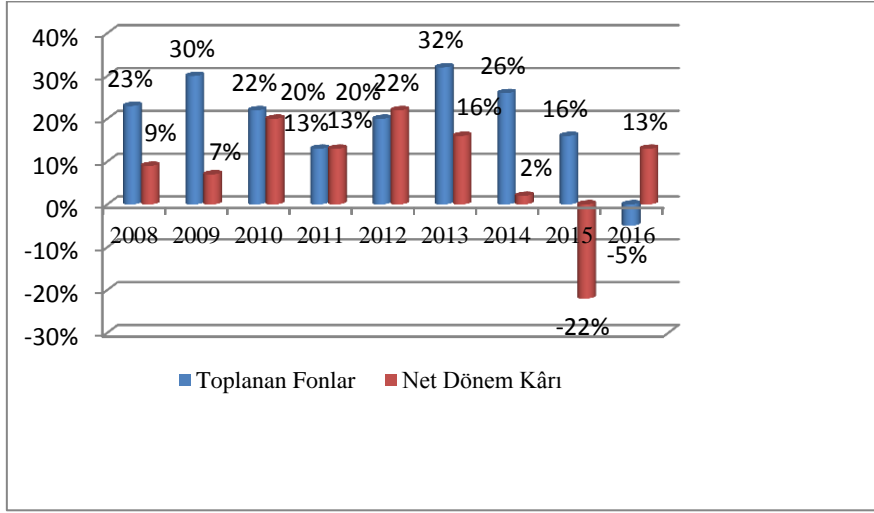
2008-2016 yıllarına ait toplanan fonların ve net dönem kârlarının bir önceki yıl ile oranlanmasıyla elde edilen Tablo 5'teki bilgilerin daha net ortaya koyulması amacıyla aşağıdaki grafikler oluşturulmuştur.

Grafik 1: Albaraka Türk Katılım Bankasına Ait 2008-2016 Verilerinin Bir Önceki Yıla Göre Karşılaştırılması

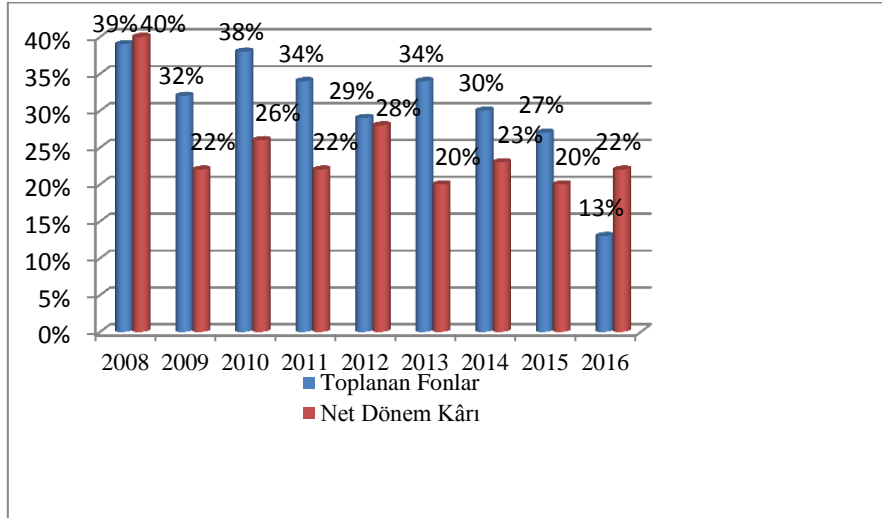
Albaraka Türk Katılım Bankası'nda dönem net kârı bir önceki yıla göre en dikkat çekici artışı %60 oranıyla 2008 yılında ortaya koymuştur. Bu dönemde toplanan fonlar ise %33 artmıştır. Net dönem kârı 2009'da %23 ve 2016'da %28 azalırken bu dönemlerde toplanan fonlar sırasıyla %37 ve %14 artış göstermiştir.

Grafik 2: Türkiye Finans Katılım Bankasına Ait 2008-2016 Verilerinin Bir Önceki Yıla Göre Karşılaştırılması

Grafik 2'ye göre Türkiye Finans Katılım Bankası'nın 2008 yılında, bir önceki yıla göre toplanan fonlarında %23 artış ortaya çıkarken net dönem kârında %9 artış meydana gelmiştir. Dönemler itibariyle toplanan fonlar içerisinde bir önceki yıla göre en fazla artış %32 oranıyla 2013 yılında ortaya çıkmıştır. Bu dönemde net kâr ise %16 artmıştır. Dönem net kârındaki en dikkat çekici azalış ise %22 oranıyla 2015 yılında meydana gelmiş, toplanan fonlar ise %16 artmıştır. Toplanan fonlardaki azalış ise sadece %5 oranında 2016 yılında gerçekleşmiştir. Bu dönemde net dönem kârı %13 artış sergilemiştir.

Grafik 3: Kuveyt Türk Katılım Bankasına Ait 2008-2016 Verilerinin Bir Önceki Yıla Göre Karşılaştırılması

Kuveyt Türk Katılım Bankası'nın, yapılan karşılaştırmalar içerisinde en istikrarlı görünüme sahip katılım bankası olduğu görülmektedir. Tüm dönemlerde hem toplanan fonlar hem de net dönem kârı dalgalı bir seyir izlese de artış göstermiştir. Her iki veri serisi dikkate alındığında en yüksek artışın 2008 yılında ortaya çıktığı görülmektedir. Toplanan fonlarda

artışın en az olduğu yıl %13 artışla 2016 olurken net dönem kârında bu durum %20 artışla 2013 ve 2015 yıllarında gerçekleşmiştir

SONUÇ

Katılım bankalarının faaliyete geçmesi, özellikle dini hassasiyeti nedeniyle faizli işlem gerçekleştiren mevduat bankalarından uzak duran kesim için büyük bir ferahlık sebebi olmuştur. Katılım bankaları, hiçbir finansal getiri beklemeyip parasını evde değil de daha güvenli bir yerde tutmayı amaçlayan kişilerden tutun da işletmesine bir makine almayı, kendine bir ev almayı düşünen; ancak bankaların faizli işlemleri nedeniyle bu isteklerini yerine getiremeyen insanlara kadar birçok kesimin ihtiyacını gidermiştir. Bunun yanında fon fazlasını değerlendirmek isteyenlerin çeşitli finansal araçlar yoluyla kazanç elde etmelerini sağlayacak birçok imkân da ortaya koyulmuştur. Söz konusu hizmetlerden faydalananların sadece dini kaygı taşıyanlardan oluşmadığı ise bazı araştırmalarla ortaya koyulmuştur.

Katılım bankaları her ne kadar faizsiz işlemleriyle ön plana çıkıyor olsa da, sunulan hizmetlerin bazı açılardan faizli bankaların hizmetleriyle benzer niteliğe sahip olması, çeşitli kaynaklar tarafından eleştirilmektedir. Ancak bu eleştirilerin yersiz olduğuna ilişkin bazı çalışmaların da bulunduğu görülmektedir. Ayrıca bazı çalışmalarda, söz konusu tenkitlerin ortadan kaldırılması için yapılabilecek faaliyetlere ilişkin öneriler bulunmaktadır.

2008-2016 yılları arasında faaliyette olan katılım bankalarına genel olarak bakıldığında, topladıkları fonlarda ve net dönem kârlarında istikrarlı bir görünüm olduğu söylenemez. Bunun yanında üç katılım bankasının da 2016 yılında toplanan fonlarında ya bir azalma olmuş ya da fonların artış miktarında bir azalma meydana gelmiştir. Bunun sebebi olarak 2015 yılında Vakıf Katılım Bankası ve Ziraat Katılım Bankası'nın kurulması gösterilebilir.

Bu çalışmada katılım bankalarıyla ilgili olarak yapılan akademik çalışmalar incelenmiş, ne gibi sonuçlara ulaştıkları üzerinde durulmuştur. Bunun yanında, katılım bankalarının mevcut durumuna ilişkin bazı verilerden yola çıkılarak karşılaştırmalı değerlendirmelerde bulunulmuştur.

KAYNAKLAR

- ALTAN, M. ve Candoğan, M.A. (2014). "Bankalarının Finansal Performanslarının Değerlemesinde Geleneksel ve Gri İlişki Analizi: Katılım Bankalarında Karşılaştırmalı Bir Uygulama". *Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*. 14 (27): 374-396.
- ALTIN, H. ve Caba, N. (2016). "Borsa İstanbul'da İşlem Gören Katılım Endekslerinin Performanslarının Değerlendirilmesi". *Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*. 8 (15): 229-248.
- ALTINTAŞ, K.M. (2016). "Katılım Bankacılığı Çerçevesinde Alternatif Bir Sigorta Sistemi: Tekafül Sigorta Sisteminin Türkiye'de Uygulanabilirliği". *AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 16 (2): 115-142.
- APAK, S. ve Açıkgöz, A.F. (2011). "Türkiye'de Katılım Bankacılığının Bankacılık Sektöründeki Yeri ve Finansal İstikrara Katkısı". *MUFTAV Dergisi*. Temmuz. 1 (1): 70-85.

- ARAS, O.N. ve Öztürk, M. (2011). “Reel Ekonomiye Katkıları Bakımından Katılım Bankalarının Kullandığı Fonların Analizi”. *Ekonomi Bilimleri Dergisi*. 3 (2): 167-179.
- ATA, H.A., Buğan, M.F. ve Çiğdem, Ş. (2016). “Kar Payı Oranları ile Mevduat Faiz Oranları Arasındaki Nedensellik İlişkisi”. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 25 (1): 17-28.
- AVCI, T. ve Aktaş, M. (2015). “Katılım Bankalarının Kar Payı Ödemeleri İle Mevduat Bankalarının Faiz Ödemelerinin Birbirlerine Yakın Olmasının Nedenlerinin Araştırılması”. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. Ekim. 8 (4): 41-51.
- AYRIÇAY, Y., Yardımcıoğlu, M. ve Demir, B. (2015). “Mevduat ve Katılım Bankalarının Finansal Performanslarının Karşılaştırılması”. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 4 (2): 1-18.
- BAKAN, H., Baldemir, E. ve Narince, Ü. (2014). “İstanbul Anadolu Yakasında Katılım Bankası Açılması Uygun Olan İlçelerin Belirlenmesi”. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 19 (4): 241-270.
- BAYINDIR, S. (2007). “Asya ve Afrika Kültürünün Dünyaya Bir Armağanı: Faizsiz Bankacılık”. *Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Kurumu*. Eylül. 38. İcanas: 17-29.
- BEKTUR, Ç. ve Kırman, O. (2016). “İslami Kar Teorisi Açısından Türk Katılım Bankaları”. *Uluslararası Politik, Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Kongresi (ICPESS) Bildiriler Kitabı*. 337- 346.
- BİLİR, A. ve Özgen, H. (2010). “Katılım Bankalarında Müşteri Memnuniyetinin Belirlenmesi Üzerine Hatay İlinde Bir Araştırma”. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 19 (3): 39 62.
- ÇELİK, İ. (2015). “Din ve Kapitalizm Kıskaçındaki Katılım Bankalarının Geleceği”. *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 1 (2): 80-97.
- ÇELİK, İ. (2016). “Katılım Bankaları ve Denetleme Sorunsalı”. *ANKA e-Dergi*. 1 (1): 29-43.
- DEMİR, Ö. ve Atlı, Y. (2014). “Katılım Bankalarında İnternet Bankacılığı: Elazığ İli Örneği”. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 24 (2): 191-203.
- DİNÇ, Y. (2016a). “Katılım Fonunun Hukuki Niteliği Üzerine; Fıkhi Sorunlar”. *Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*. 8 (15): 337-357.
- DİNÇ, Y. (2016b). “Katılım Bankalarının Danışma Kurullarının Kurumsal Yönetim Unsuru Olarak Değerlendirmesi”. *İslam Ekonomisi ve Finansı Dergisi*. 2 (2): 83-103.
- DİNÇ, Y. (2017). “Katılım Bankalarında Performansın Bileşenleri; Özel Cari Hesapların Rolü”. *Türkiye İslam İktisadi Dergisi*. 4 (1): 67-84.
- DOĞAN, M. (2013). “Katılım ve Geleneksel Bankaların Finansal Performanslarının Karşılaştırılması: Türkiye Örneği”. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*. (58): 175-188.
- DÖNDÜREN, H. (2008). “Osmanlı Tarihinde Bazı Faizsiz Kredi Uygulamaları ve Modern Türkiye’de Faizsiz Bankacılık Tecrübesi”. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 17 (1): 1-24.

Katılım Bankaları Üzerine Bir Değerlendirme: Literatür Ve Finansal Durum İncelemesi

- ERGEÇ, E.H., Kaytancı, B.G. ve Toprak, M. (2014). “Katılım Bankası Müşterilerinin Bankacılık Sistemi Kullanım Tercihleri: Mevduat Bankaları İçin İslami Bankacılık Penceresi”. *Tüketici ve Tüketim Araştırmaları Dergisi*. 6 (2): 53-90.
- ESMER, Y. ve Bağcı, H. (2016). “Katılım Bankalarında Finansal Performans Analizi: Türkiye Örneği”. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 8 (15): 17-30.
- GÖKALP, F. (2014). “Kriz Öncesi ve Kriz Sonrası Dönemler İtibariyle Katılım Bankaları ve Ticari Bankaların Karlılığı Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma”. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. (32): 191-201.
- GÜMÜŞ, F.B. ve Nalbantoğlu, Ö. (2015). “Türk Bankacılık Sektörünün Camels Analizi Yöntemiyle 2002-2013 Yılları Arasında Performans Analizi”. *AKÜ İİBF Dergisi*. 17 (2): 83-106.
- GÜMÜŞ, S. (2014). “Katılım Bankalarında İlişkisel Pazarlama ve Müşteri Sadakati Üzerine Bir Araştırma”. *TURAN-SAM Uluslararası Bilimsel Hakemli Dergisi*. 6 (23): 13-43.
- GÜNEY, N. (2015). “İslami Finansa Şer’i Yönetim Uygulamaları ve Konuyla İlgili Tartışmalara Genel Bir Bakış”. *Türkiye İslam İktisatı Dergisi*. 2 (2): 45-69.
- KALAYCI, İ. (2013). “Katılım Bankacılığı: Mali Kesimde Nasıl Bir Seçenek?”. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*. 9 (19): 51-74.
- KAYA, C. ve Zaim, H. (2015). “İslâmî Değerlerin Çalışan Memnuniyetine Etkisi: Bir Katılım Bankası Uygulaması”. *İ. Ü. İşletme Fakültesi İşletme İktisatı Enstitüsü Yönetim Dergisi*. 26 (78): 58-86.
- ÖZCAN, S. ve Elitaş, C. (2015). “Finansman Aracı Olarak Sukuk Ve Muhasebeleştirilmesi”. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*. 17 (3): 559-586.
- ÖZEROĞLU, A.İ. (2014). “Sukuk ve Türkiye’de Sukukun Uygulanabilirliğinin Değerlendirilmesi”. *Tarih Okulu Dergisi (TOD)*. 7 (19): 751-772.
- ÖZGÜR, E. (2008). “Katılım Bankalarının Finansal Etkinliği”. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*. 10 (1): 15-175.
- ÖZSOY, İ., Görmez, B. ve Mekik, S. (2013). “Türkiye’de Katılım Bankalarının Tercih Edilme Sebepleri: Ampirik Bir Tetkik”. *Yönetim ve Ekonomi: Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 20 (1): 187-206.
- ÖZULUCAN, A. ve Deran, A. (2009). “Katılım Bankacılığı ile Geleneksel Bankaların Bankacılık Hizmetleri ve Muhasebe Uygulamaları Açısından Karşılaştırılması”. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 6 (11): 85-108.
- PARLAKKAYA, R. ve Çürük, S.A. (2011). “Finansal Rasyoların Katılım Bankaları ve Geleneksel Bankalar Arasında Bir Tasnif Aracı Olarak Kullanımı: Türkiye Örneği”. *Ege Akademik Bakış*. 11 (3): 397-405.
- PEHLİVAN, P. (2016). “Türkiyede Katılım Bankacılığı ve Bankacılık Sektöründeki Önemi”. *Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*. 16 (31): 296-324.

- SAKARYA, B. ve Kaya, Y. (2013). “Katılım Bankaları Mevduat Bankalarından Farklı mı Çalışıyor?”. *EY International Congress on Economics I "Europe and Global Economic Rebalancing"*. 1-13.
- SÜMER, G. ve Onan, F. (2015). “Dünyada Faizsiz Bankacılığın Doğuşu, Türkiye’deki Katılım Bankacılığının Gelişme Süreci ve Konvansiyonel Bankacılıktan Farkları”. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 17 (3): 296-308.
- TERZİ, A. (2013). “Katılım Bankacılığı: Kitaba Uymak mı, Kitabına Uydurmak mı?”. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*. 5 (9): 55-76.
- TORAMAN, C., Ata, H.A. ve Buğan, M.F. (2015a). “Mevduat ve Katılım Bankalarının Karşılaştırmalı Performans Analizi”. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*. 16 (2): 301-310.
- TORAMAN, C., Ata, H.A. ve Buğan, M.F. (2015b). “İslami Bankacılık Faaliyetlerine Yönelik Müşteri Algısı Üzerine Bir Araştırma”. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*. 14 (4): 761-779.
- ULUSAN, H. (2015). “Kira Sertifikası Uygulamalarının Vergisel Boyutu Ve Muhasebeleştirilmesi”. *Muhasebe ve Denetime Bakış*. 15 (45): 31-50.
- UNUTKAN, Ö. (2015). “Katılım Bankalarından Sağlanan Kredilerin TMS Ve TFRS Kapsamında Değerlendirilmesi; Bir Uygulama”. *Marmara Sosyal Araştırmalar Dergisi*. (7): 58-75.
- YARDIMCIOĞLU, M., Coşkun, S. ve Kocamaz, H. (2014). “Özellikli Varlık Yatırımının Finansmanında Murabaha Kredisi (Üretim Desteği) Kullanımı ve Kar Payı Ödemelerinin TMS-23’e Göre Muhasebeleştirilmesi”. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İİBF Dergisi*. 2 (2): 121-129.
- YAYAR, R. ve Baykara, H.V. (2012). “TOPSIS Yöntemi ile Katılım Bankalarının Etkinliği ve Verimliliği Üzerine Bir Uygulama”. *Business and Economics Research Journal*. 3 (4): 21-42.
- YILDIRIM, İ. (2014). “Tekafül (İslami) Sigortacılık Sisteminin Dünyadaki Gelişimi ve Türkiye’de Uygulanabilirliği”. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*. 6(2): 49-58.
- YILDIRIM, İ. ve Cakar, R. (2016). “Katılım Bankacılığı Kullanımını Etkileyen Faktörlere Yönelik Bir Araştırma”. *PressAcademia Procedia, Global Business Research Congress (GBRC)*. 2 (2): 552-563.
- YÜCEL, A. ve Atlı, Y. (2014). “Katılım Bankalarında Elektronik Pazarlama Uygulamaları: Elazığ İli Örneği”. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. (44): 157-178.
- <http://www.tkbb.org.tr/veri-seti>, Erişim Tarihi: 17 Mart 2017
- <https://www.albaraka.com.tr/faaliyet-raporlari.aspx>, Erişim Tarihi: 20 Mart 2017
- <https://www.kap.org.tr>, Erişim Tarihi: 17 Mart 2017
- <https://www.kuveytturk.com.tr/yatirimci-iliskileri/finansal-bilgiler/yillik-ve-ara-donem-faaliyet-raporlari>, Erişim Tarihi: 20 Mart 2017
- <https://www.turkiyefinans.com.tr/tr-tr/yatirimci-iliskileri/finansal-raporlar/sayfalar/faaliyet-raporlari.aspx>, Erişim Tarihi: 20 Mart 2017